

Ewa Grin-Piszczek, Tomasz Pudłocki, *Maria Schaller, między miłością do muzyki i języka polskiego*, „Nasz Przemysł” 2010, nr 3, s. 41

Maria Schaller

W obecnych czasach, kiedy tyle mówi się o upadającym autorytecie nauczyciela, warto przypomnieć takie postaci, które łączyły świetne przygotowanie fachowe oraz szerokie horyzonty z prawdziwą pasją. Czy był to czas, kiedy uczniowie byli bardziej karni, a może nauczyciele wymagali więcej, w tym także od siebie? – trudno jednoznacznie na te pytania odpowiedzieć. Na pewno jednak Maria Schaller była jedną z tych osób, które łączyły w swojej osobie najlepsze cechy nauczyciela.

Maria Stanisława Schaller ur. się 2 IX 1899 r. w Przemysłu, jako córka Franciszka i Józefy z domu Narowska. Uczęszczała do szkoły ćwiczeń przy Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Przemysłu, Liceum Żeńskiego Marii Hild, a następnie do prywatnego Gimnazjum Żeńskiego Anny Rachalskiej w Przemysłu. W młodości pisała poezje. Maturę 1 X 1918 r. zdała w Gimnazjum zasańskim. Jej brat Kazimierz zginął w walce z Ukraińcami 30 IV 1919 r. we wsi Glinna. W latach 1921/22–1923/1924 i 1926/27–1927/1928 studiowała historię literatury polskiej i historię sztuki na Wydziale Humanistycznym UJK. W ciągu studiów i po ich ukończeniu brała czynny udział w Samopomocy Akademickiej Żeńskiej, m.in. jako przewodnicząca Domu Studentek, przy ul. Karpińskiego we Lwowie i członek Wydziału Koła Studentek. Kształciła się także w latach 1921/22–1923/1924 w Lwowskim Instytucie Muzycznym (Seminarium Muzyczne), zaś w latach

1924/1925–1925/1926 w Państwowym Konserwatorium Muzycznym w Warszawie.

W latach 1919/1919–1920/1921 uczyła muzyki w Wyższej Szkole Muzycznej Wandy Cyrbesowej w Przemyślu, następnie od 1 IX 1923 do 31 VIII 1924 była nauczycielką muzyki w Lwowskim Instytucie Muzycznym, a od 1 IX 1928 do 31 VIII 1929 – języka polskiego w Prywatnym Seminarium Nauczycielskim im. S. Wyspiańskiego we Lwowie.

Dn. 29 X 1932 roku obroniła na Wydziale Humanistycznym UJK doktorat z filozofii z zakresu filologii polskiej. Pracę pisała pod kierunkiem prof. Henryka Gertnera pt. *Czasownik z bezokolicznikiem o przyrostku -ować, -awać, -ywać – w języku staropolskim i współczesnej polszczyźnie* (obszerna 371-stronicowa praca znajduje się we Lwowie). W roku szkolnym 1936/37 odbyła praktykę w II Państwowym Gimnazjum im. K. Morawskiego w Przemyślu, a w latach 1937/1938–1938/1939 pracowała jako nauczycielka w Prywatnym Gimnazjum i Liceum im. M. Konopnickiej w Przemyślu, a także w kursach kształcących przy Dowództwie Okręgu Korpusu nr X. W roku 1938/39 pisała pracę magisterską pt. *Elementy muzyczne w „Śnie srebrnym Salomei” J. Słowackiego* pod kierunkiem prof. Juliusza Kleinera, ukończywszy jej część *Formy wieraszowe*.

W czasie okupacji prywatnie nauczała przedmiotów z zakresu gimnazjum oraz przedmiotów teoretyczno-muzycznych. Urządzała również tajne poranki i popisy muzyczne.

Od 1 IX 1944 do 31 I 1948 roku uczyła w II Państwowym Gimnazjum i Liceum im. K. Morawskiego

w Przemyślu. Studiowała w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na kierunku filologia polska w III trymestrze roku akademickiego 1946/47. Dnia 28 VI 1947 roku uzyskała dyplom magistra filozofii w zakresie filologii polskiej tejże uczelni na podstawie wcześniej odbytych studiów polonistycznych oraz doktoratu uzyskanego na UJK we Lwowie (pracę doktorską uznano za wystarczającą do uzyskania magisterium). Również w lubelskiej uczelni Schaller była uczennicą prof. Kleinera.

W latach 1948/1949–1953/1954 była zatrudniona w I Państwowym Gimnazjum i Liceum im. J. Słowackiego w Przemyślu jako nauczycielka języka polskiego oraz propedeutyki filozofii (w latach 1948–1952 pracowała jako nauczycielka etatowa, a następnie korzystała z bezpłatnego urlopu celem pełnienia obowiązków nauczycielki w szkole muzycznej).

Dr Maria Schaller była jedną z pierwszych nauczycielek powstałej w 1945 r. prywatnej Przemyskiej Szkoły Muzycznej mieszczącej się przy ul. Kościuszki 7. Z dn. 31 XII 1953 r. szkoła ta została upaństwowiona, a Maria Schaller uczyła w niej przedmiotów teoretycznych oraz sekcji fortepianu (do 1972 r.). Pełniła też funkcję kierowniczkę działu młodzieżowego. Po przejściu na emeryturę mieszkała samotnie w Przemyślu.

Sprawa tragicznej śmierci Marii Schaller była bardzo głośna ze względu na to, że została zamordowana we własnym mieszkaniu przez dwie sprawczynie. Miało to miejsce w nocy z 27 na 28 IV 1977 r.

Rodzina Schallerów (rodzice Józefa i Franciszek oraz rodzeństwo Maria i Kazimierz) spoczywają obok siebie na Cmentarzu Głównym w Przemyślu (pole nr 17).

Autorzy chcieliby podziękować dr. M. Daleckiemu za wskazówki przy pisaniu biogramu.